
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 338.436:631.811(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.6>

Аверчев О.В.

доктор сільсько-господарських наук, професор,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
(м. Херсон / м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8333-2419>

Жосан Г.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
(м. Херсон / м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3577-6701>

Йосипенко І.В.

здобувач третього рівня вищої освіти,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
(м. Херсон / м. Кропивницький)

Averchev Oleksandr, Zhosan Hanna, Yosypenko Ihor

Kherson State Agrarian and Economic University
(Kherson / Kropyvnytskyi)

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРУП'ЯНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

MODERN ASPECTS OF ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE GRAIN INDUSTRY OF UKRAINE

Наукова стаття присвячена дослідженню сучасних аспектів економічного розвитку круп'яної галузі в Україні. Розглядаються ключові проблеми, з якими стикається галузь, а також надаються рекомендації щодо поліпшення її стану та сприяння стабільному розвитку аграрного сектору країни. Дослідження виявляє недостатню інфраструктуру, нестабільність цін, конкуренцію на зарубіжних ринках та обмежений доступ до фінансування, як основні фактори, що впливають на розвиток круп'яної галузі. Автори пропонують шляхи вирішення цих проблем, зокрема створення сприятливого інвестиційного клімату, підтримку досліджень і розвитку, розвиток інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності продукції, підвищення освіти та свідомості фермерів, а також розвиток кооперації та співпраці у галузі. Стаття має важливе значення для наукової спільноти, державних органів управління та бізнесу, оскільки надає конкретні рекомендації та вказівки для покращення економічного розвитку круп'яної галузі України, сприяючи стабільності аграрного сектору та загальному економічному прогресу країни.

Ключові слова: економіка, розвиток, круп'яна галузь, Україна, потенціал, проблеми, рекомендації, стан, інфраструктура, конкурентоспроможність, інвестиції.

This scientific article explores the contemporary aspects of the economic development of the grain industry in Ukraine. It examines key challenges faced by the sector and provides recommendations for improving its state and promoting the sustainable development of the country's agri-

---

cultural sector. The aim of this scientific article is to investigate the contemporary aspects of the economic development of the grain industry in Ukraine, with the goal of analyzing its potential, identifying challenges, and providing recommendations for improving the state of the industry. The research identifies insufficient infrastructure, price instability, competition in international markets, and limited access to financing as major factors affecting the development of the grain industry. The authors propose solutions to address these issues, including creating a favorable investment climate, supporting research and development, improving infrastructure, enhancing the competitiveness of products, increasing education and awareness among farmers, and fostering cooperation and collaboration in the industry. It is important to emphasize that the successful implementation of these recommendations requires active support from the government, business community, and other stakeholders. The path to the stable development of the grain industry lies in addressing the challenges, utilizing new technologies and innovative approaches, as well as continuously updating and adapting to market changes. Studying the contemporary aspects of industry development contributes to expanding its export potential, enhancing competitiveness, and attracting foreign investments. In the context of sustainable development and economic stability, researching the modern aspects of economic development in the grain industry can help identify pathways to economic growth, resource preservation, and reducing the negative impact on the environment. This article is of significant importance to the scientific community, government authorities, and businesses, as it offers specific recommendations and guidelines for enhancing the economic development of the grain industry in Ukraine, thereby contributing to the stability of the agricultural sector and overall economic progress in the country.

Key words: *economy, development, grain industry, Ukraine, potential, challenges, recommendations, state, infrastructure, competitiveness, investments.*

Постановка проблеми. Круп'яна галузь є однією з ключових галузей аграрного сектору України. Вивчення сучасних аспектів її економічного розвитку дозволить зрозуміти стан галузі, її проблеми та потенціал для росту. Дослідження сучасних аспектів розвитку круп'яної галузі може сприяти покращенню продуктивності у цій галузі. Виявлення нових технологій, методів вирощування та обробки круп'яних культур можуть допомогти підвищити якість продукції та забезпечити стабільний економічний розвиток. Круп'яна галузь має важливе значення для забезпечення продовольства населення України. Дослідження сучасних аспектів її розвитку може сприяти збільшенню виробництва, удосконаленню постачання та забезпеченню стійкості продовольчої безпеки країни. Україна має потенціал стати важливим гравцем на світовому ринку круп'яних товарів. Дослідження сучасних аспектів розвитку галузі може сприяти розширенню експортного потенціалу, підвищенню конкурентоспроможності та приверненню іноземних інвестицій. У контексті сталого розвитку та сталості економіки, дослідження сучасних аспектів економічного розвитку круп'яної галузі може допомогти знайти шляхи до економічного зростання, збереження ресурсів та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Це дослідження є актуальним, оскільки допоможе розкрити проблематику економічного розвитку круп'яної галузі України, запропонувати рекомендації для її поліпшення та сприяти забезпеченню стабільного розвитку аграрного сектору країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наукових працях вчених-економістів знаходимо висвітлення питань, пов'язаних з економічним розвитком та виробництвом круп'яних культур. Серед найбільш відомих авторів таких наукових праць можна виокремити Алгухова А., Гладя М., Дем'яненка В., Лобаса М., Саблука П., Свіридова В., Ситника В., Худолій Л., Шпичака О., Щура М. та інших. Проте, необхідно відзначити, що комплексне дослідження аспектів формування ринку круп'яних культур не отримувало достатньої уваги. Особливо актуальним стає це питання в сучасний період реформування агропромислового комплексу.

Формулювання цілей статті. Мета даної наукової статті полягає в дослідженні сучасних аспектів економічного розвитку круп'яної галузі України з метою аналізу його потенціалу, виявлення проблем та запропонування рекомендацій для поліпшення стану галузі.

Виклад основного матеріалу. Круп'яна галузь України – стратегічна галузь народного господарства. Круп'яні культури та продукти їх переробки, завжди були ліквідними, оскільки вони становлять основу продовольчої бази та безпеки держави. В Україні серед круп'яних культур традиційно вирощують гречку, рис і просо – оскільки вони, користуються попитом як на внутрішньому, так і зовнішньому агропродовольчому ринку. Характерними для України серед круп'яних культур є гречка та просо. Це нішеві культури, попит на які стабільно сформований, тому і приділяється переважна більшість уваги до виробництва цих культур та експортного потенціалу країни в цілому. Через свої унікальні смакові і біологічні властивості, такі культури вирощувались майже у кожному українському господарстві.

До основних переваг у вирощенні гречки відносять її інтенсивність проростання насіння і швидку появу сходів. Найбільш сприятливий добовий температурний діапазон для гречки складає від 17° до 21°С тепла, забезпечення якого досягається по всій території країни. Гречка не вимоглива культура, щодо проведення спеціальних агротехнічних заходів, основна технологія вирощування схожа до більшості зернових культур. Можливість вирощувати гречку як поживну культуру додає їй цінності. При створенні оптимальних умов вирощування, високий результат врожайності досягається без внесення добрив та пестицидів.

До переваг вирощування гречки, також відносять споживчий попит серед населення. Споживачі оцінюють гречану крупу, як поживний продукт харчування, через її високу калорійність на 100 грам сухої крупи складає 330 ккал, за харчовою цінністю, вона не поступається іншим зерновим культурам, білки – 12,6 г, жири – 3,3 г, та вуглеводи – 64 г. Завдяки тому, що гречка у своєму складі має повільні (складні) вуглеводи, які в свою чергу, тривалий час розщеплюються в організмі, створюючи довше відчуття ситості.

Лікарські властивості гречки оцінені багатьма споживачами. До складу гречаної крупи входять вітаміни А – РЕ, бета-каротин – 0,002 мг, В1 – 0,43 мг, В2 – 0,2 мг, В6 – 0,4 мг, В9 – 0,032, Е – 6,65 мг, РР – 7,2 мг. Вітамінний комплекс мікро- та макроелементів дозволяє рекомендувати вживання гречаної каші у раціон хворих людей на ішемічну хворобу серця, гіпертонії, анемії, целіакії, цукровий діабет, хронічні стреси, ангіну, бронхіт. Вживання такої крупи сприяє зміцненню стінок судин і значно зменшує ламкість капілярів.

Готова до споживання гречка допомагає нейтралізувати негативні наслідки харчового отруєння. Допомагає поновлювати силу і наповнює організм енергією, особливо корисну дію проявляє на організм при сильних фізичних навантажень та обов'язково входить у раціон спортсменів. З клітковиною ви отримуєте не тільки необхідну енергію, але й мікроелементи, які сприяють координації м'язів і підвищують витривалість організму.

Окрім харчових переваг гречка має медоносні властивості. Завдяки тривалому терміну цвітіння культура може забезпечити 60-70 кг найкориснішого меду. Він має велику кількість мінералів, ферментів і вітамінів. В ньому є понад 40 мікроелементів, які пожиточно впливають на здоров'я людини: кальцій, калій, фосфор, магній, мідь, залізо та інші.

Просо відома культура у всьому світі, яка вирощується на всіх континентах. Більшість аграріїв вона підкорила своєю здатністю витримувати природні посушливі умови із збереженням високих показників урожайності. Така здатність переносити безводний стан відбувається завдяки його біологічній особливості. Рослини проса не вибагливі до умов вирощування, тому добре себе проявляють на різних за видом ґрунтах. У порівнянні з іншими круп'яними та зерновими культурами має більшу стійкість щодо ураження шкідниками або хворобами. Історично склалось, що у період розвитку просо потребує досить малу кількість вологи та має здатність витримувати короточасні повітряні або ґрунтові посухи. Що звісно, додає цінність вирощуванню проса за складених умов кліматичних змін, не тільки в Україні, а Світі в цілому.

Просо поширена культура майже в усіх галузях світу: сільському господарстві, промисловості, медицині. У продовольчій сфері, для задоволення потреб харчування населення у вигляді пшононої каші. У хлібопекарському та кондитерському виробництві

пшоняне борошно змішують з борошном інших круп. Зерно просо використовують для виготовлення солоду на пивоварні. Під час переробки з побічних продуктів пшоняного борошна видобувають олію на технічні потреби, отримують біологічно активні речовини для мікробіологічної промисловості. Неочищене або розмолоте зерно проса використовують, як вітамінним кормом для птиці та інших домашніх тварин. Солому злаку і половину використовують в господарстві для великої рогатої худоби. Лузгу, яку одержують при очищенні зерен використовують як альтернативний вид біопалива. Широкий спектр застосування у різному виді зерна та побічних продуктів при переробці проса створюється завдяки унікальним якісним властивостям та поживним показникам культури.

Користь використання проса в харчуванні має лікувальні властивості, завдяки багатому вмісту мікроелементів (кальцію, магнію, цинку, фосфору, йоду, міді і заліза), вітамінів (тіаміном, рибофлавіном, токоферолом, нікотиною кислотою, каротином). Також зерно проса багате на вміст білків, вуглеводів, швидко окислювальними жирами та клітковиною. Одна порція пшоняної каші забезпечує організм багатьма дозами вітамінів групи В: В1, В2, В5, В6 та РР, що допомагає позбутися від дратівливості і депресії, зміцнює волосся та сприяє здоровому стану шкіри, нормалізує кров'яний тиск в організмі людини.

Незважаючи на всі корисні переваги цих двох культур, відчинянні виробники, як правило, користуються більш практичними оцінками доцільності виробництва тієї чи іншої культури. Наприклад, за приведеними даними витрат аграрних підприємств на виробництво 1 ц нішевої продукції рослинництва за регіонами України станом на 2019 рік, були не малі. Порівнюючи показники витрат на виробництво гречки за областями найбільші збитки були у Чернівецькій області, що склало 2 216,3 грн/ц, а найменше в Одеській області – 150 грн/ц, за виключенням Закарпатської області, де гречко сіянням не займаються. Для просо показники витрат за областями знаходяться в межах від 400 до 500 грн/ц, за виключенням Житомирської, Одеської та Тернопільської областей де витрати у 2019 році склали 745,2 грн/ц, 715,2 грн/ц та 1037,8 грн/ц відповідно (рис. 1).

Якщо розглянути за структурою основних витрат, стосовно виробничої собівартості продукції цих круп'яних культур у різних вітчизняних агропідприємствах станом на 2019 рік таблиця 1.

Таблиця 1

Структура основних витрат при вирощуванні гречки і проса

Види витрат	Культури	
	Гречка	Просо
Прямі матеріальні витрати – усього	50,2	54,9
насіння та посадковий матеріал	11,2	8,8
мінеральні добрива	14,8	16,7
пальне і мастильні матеріали	14,0	15,6
решта матеріальних витрат	10,2	13,8
Прямі витрати на оплату праці	7,7	6,5
Інші прямі витрати та загально виробничі витрати – усього	42,1	38,6
відрахування на соціальні заходи	1,7	1,3
амортизація	7,2	8,3
оплата послуг сторонніх організацій	5,6	6,7
решта інших прямих та загально виробничих витрат	27,6	22,3
Витрати – усього	100	100

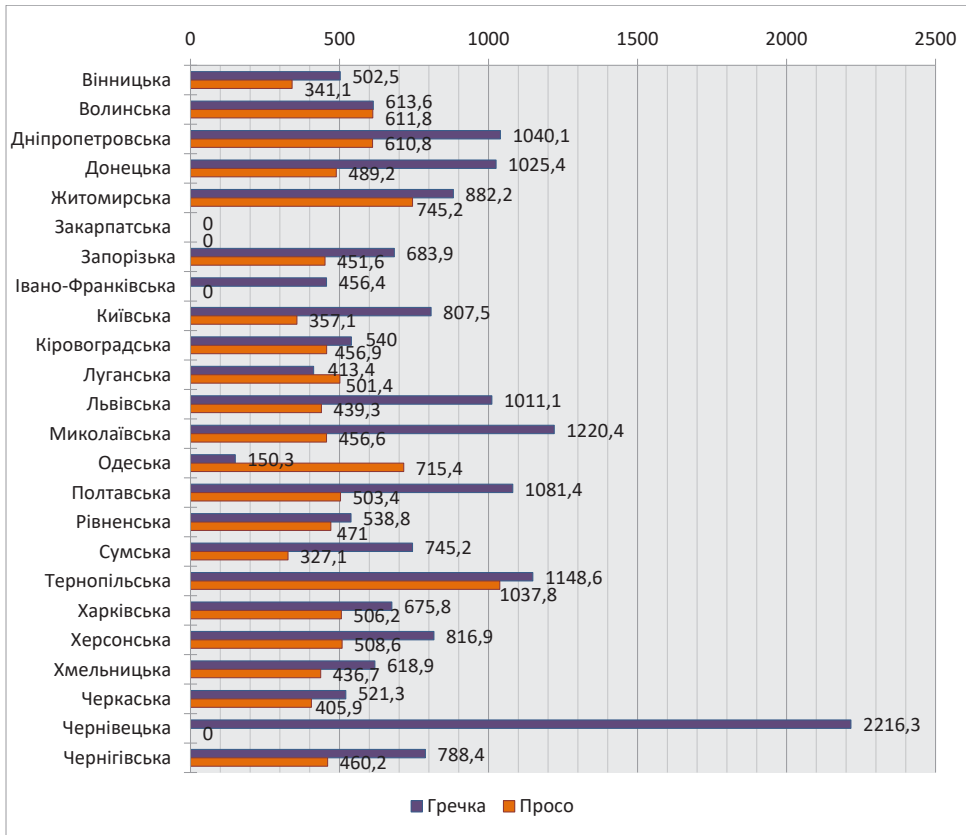

Рис. 1. Графік витрат агропідприємств на виробництво 1 ц нішевої продукції рослинництва за регіонами України, 2019 р., грн

Майже половина усіх витрат, при вирощуванні гречки, приходиться на прямі матеріальні витрати, що включають витрати на насіння та посадковий матеріал, мінеральні добрива, пальне і мастильні матеріали та інше. Лише 7,7% витрат складає загально виробничі витрати, до яких належать: відрахування на соціальні заходи, оплата послуг сторонніх організацій та інше.

Що стосується формування собівартості проса за тими ж параметрами, розподіл здійснюється майже так само. За показниками 2019 року на прямі витрати склало майже 55%, на оплату праці закладено 38,6 % та 6,5% – загально виробничі витрати.

За двома графіками видно, що найбільші сегменти, які і формують ціноутворення вихідної продукції, залежить від цін на паливо, мастильні матеріали та добрива, засоби захисту. Враховуючи це, рентабельність вирощування гречки та проса для агровиробників може бути мінусовою. Так, наприклад, за показниками рентабельності вирощування гречки за період з 2015 по 2019 роки, можна прослідити нестабільну варіацію змін досліджуваного показника. Від так, у 2018 році рентабельність гречки була -17,2%, коли витрати на виробництво перевищили ціну збуту продукції.

Показник рентабельності виробництва проса, за цей п'ятирічний період, має більш послідовну тенденцію до зменшення. Ще у 2015 році показник був 58,4% та вже через п'ять років рентабельність складає 6,1%. У 2020 р. рівень рентабельності гречки скла-

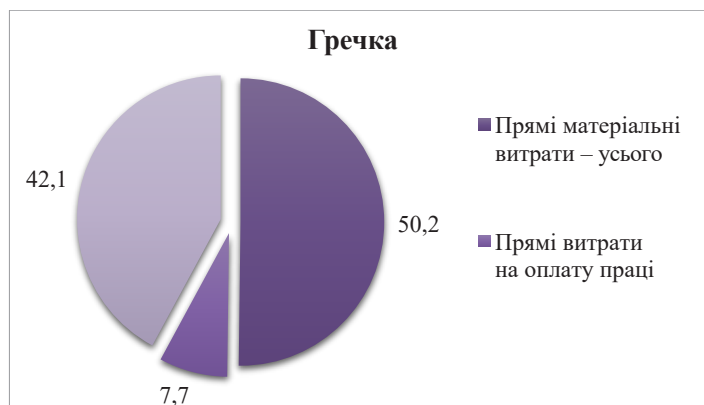

Рис. 2. Структура виробничої собівартості виробленої продукції гречки в агропідприємствах України, 2019 р., %

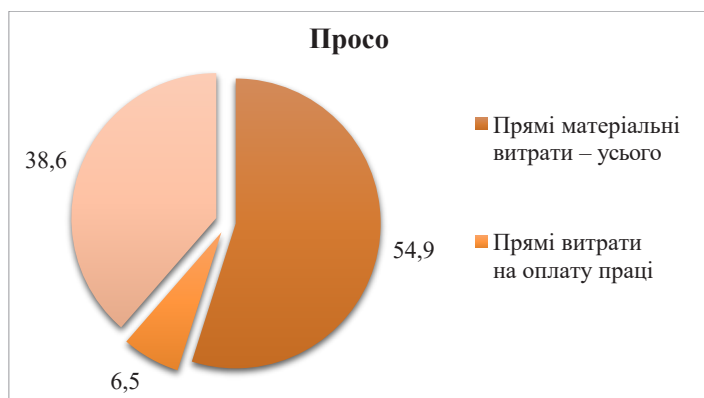

Рис. 3. Структура виробничої собівартості виробленої продукції проса в агропідприємствах України, 2019 р.

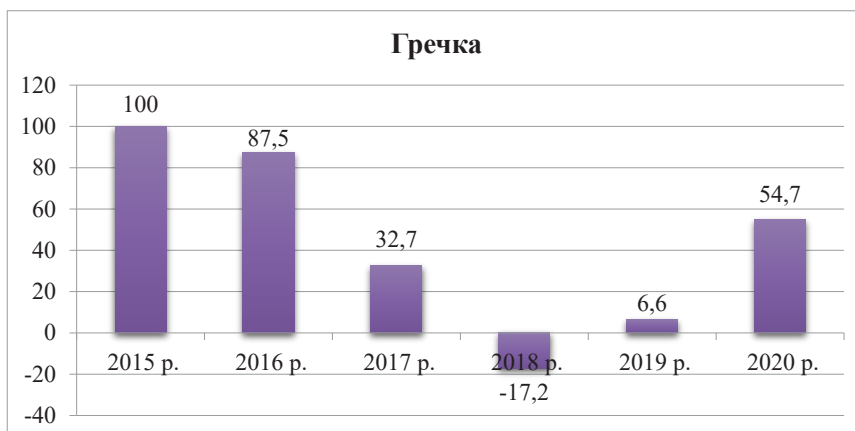
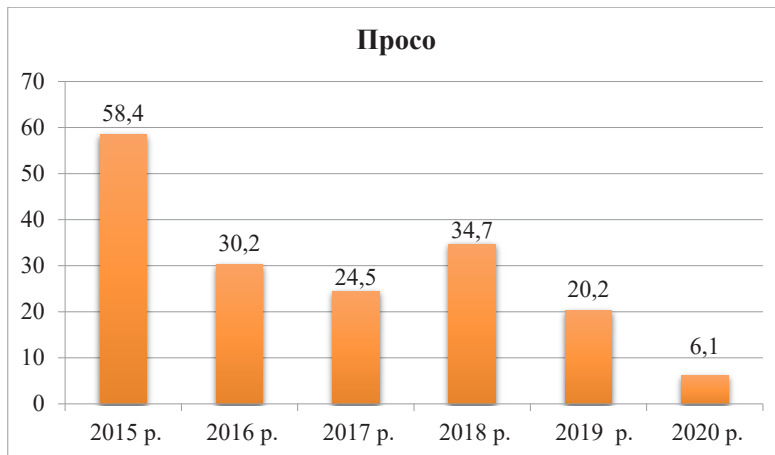

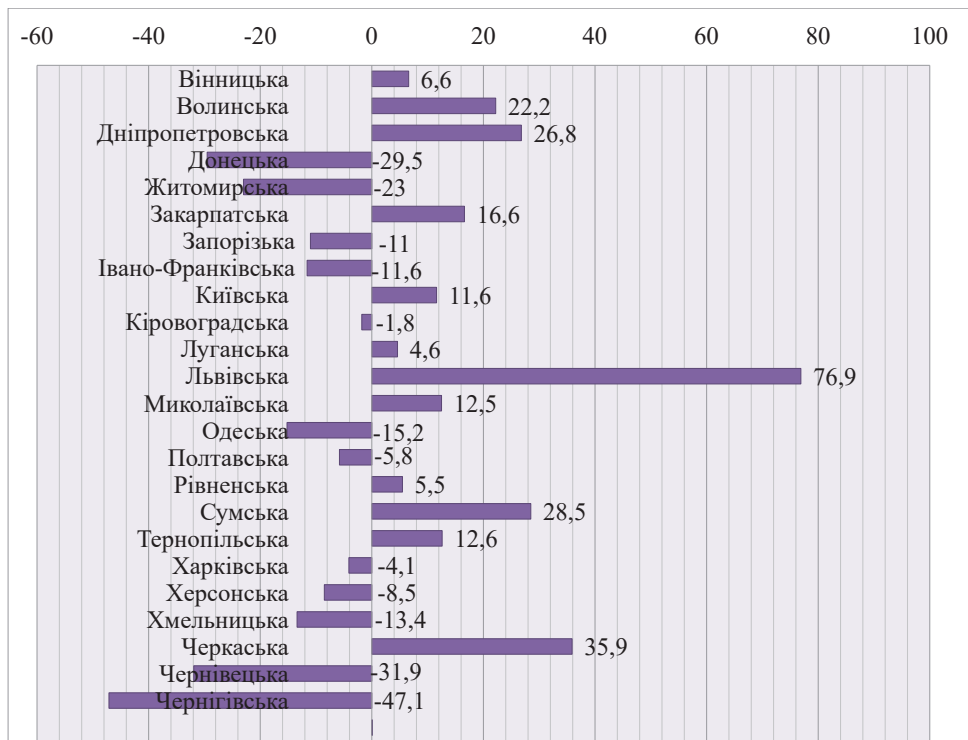
Рис. 4. Рівень рентабельності виробництва гречки в агропідприємствах України, за період 2015–2020 рр., %

Рис. 5. Рівень рентабельності виробництва просо в агропідприємствах України, за період 2015–2020 рр., %

дав 54,7 % Більш рентабельні культури, очевидно, мають вищий потенціал із позицій виробництва та експорту.

Аналіз рівня рентабельності виробництва гречки в аграрних підприємствах за регіонами України (рис. 6) дав змогу ідентифікувати ще більшу варіацію, ніж у

Рис. 6. Рівень рентабельності виробництва гречки в агропідприємствах за регіонами України, 2019 р., %

попередньому випадку із собівартістю, що, знову-таки, вказує на наявність істотних резервів підвищення прибутковості виробництва й збуту у тому числі і експорту досліджуваних культур, а відповідно й підвищення сталості підприємств і регіонів.

Для прикладу, коефіцієнт варіації рівня рентабельності гречки становив майже 1100 %, розмах варіації – 124 в. п., середній рівень рентабельності – 6,6 %, тобто в однакових макроекономічних умовах підприємства одних регіонів були надприбутковими, а інших – збитковими. Однією з головних причин є відмінності в собівартості гречки, яка у Чернівецькій області (2216,3 грн/ц) була в 5,4 рази більшою, ніж у Луганській (413,4 грн/ц). Механізм формування цих відмінностей і використання резервів підвищення прибутковості виробництва гречки обґрунтовано в наших багаторічних дослідженнях.

Рентабельність виробництва проса за регіонами України має також розрізнені значення. Найбільші показники рентабельності були у Вінницькій (71,7%) та Волинській (81,6) областях. У загальній кількості рівень рентабельності виробництва проса в Україні у 2019 році було в межах від 23% до 57,3%, за винятком Житомирської (-7,8%), Одеської (-7,6%) та Рівненської (-7,9%) областей, де рівень рентабельності був від'ємний. Також у Закарпатській, Івано-Франківській та Чернівецькій області зовсім не висівали круп'яну культуру.

У цілому перевага низької собівартості виробництва різноманітної сільськогосподарської продукції заважає агровиробникам заробляти мільярди гривень та гальмує життєво важливий, в умовах глобальної конкуренції, процес технологічної модерніза-

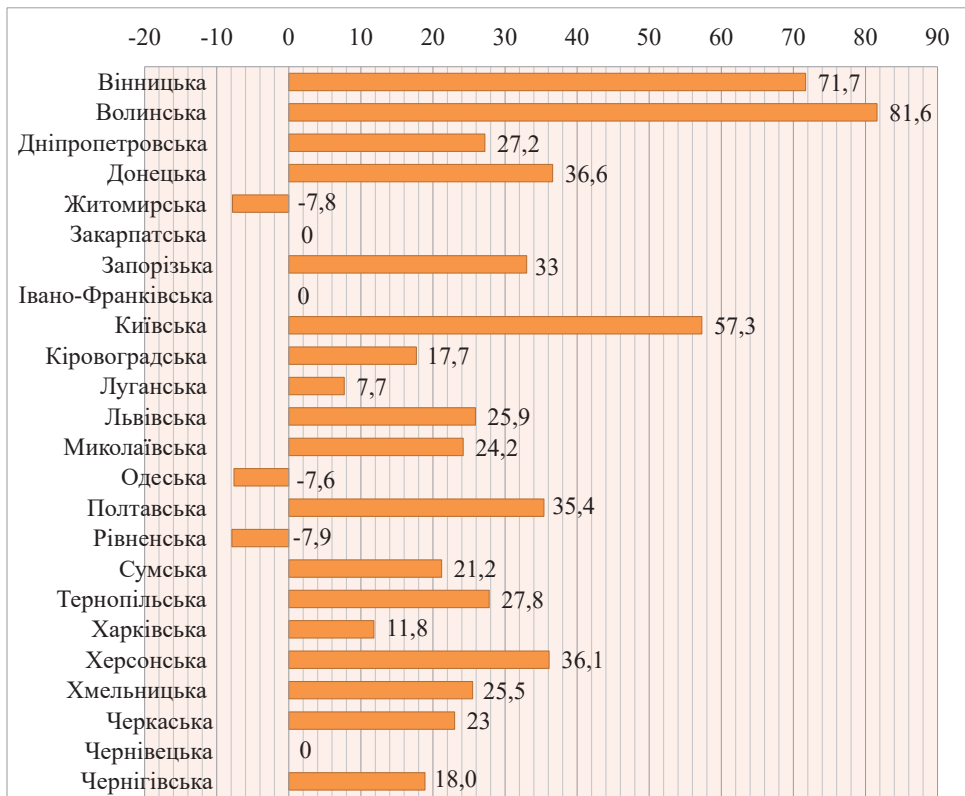

Рис. 7. Рівень рентабельності виробництва проса в агропідприємствах за регіонами України, 2019 р., %

ції агровиробників. Виробництво нішевої сільськогосподарської рослинності не пристосовано до сучасних зміни клімату. Тому в умовах глобальних викликів державна підтримка сільського господарства стає все більш важливою та актуальною як стратегічний інструмент суттєвого підвищення конкурентоспроможності його продукції.

Стан світового ринку зернових культур можна охарактеризувати такими показниками ринкової активності, як сила попиту та пропозиції, обсяг продажу, ринкова активність продавців і покупців. Враховуючи зростання конкуренції на ринку, необхідна адекватна інформація про ринкову кон'юнктуру та динаміку обсягів продажу відповідної продукції, яку можна отримати шляхом аналізу.

Продовольча та сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (FAO) представила глобальний прогноз пропозиції та попиту на зернові та круп'яні культури, вказуючи на те, що ринки залишатимуться спокійними, навіть якщо будуть волатильними.

У світовому виробництві очікується, що світові запаси нішевих культур, у тому ж числі гречки та проса, залишаться на рекордних рівнях на тлі очікувань збільшення споживання та інших потужних культур. За представленою таблицею тенденції експорту культур гречки та проса.

Таблиця 2

Стан та тенденції експорту нішених культур з України, тис дол США

Культури	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. до 2017 р., %	Коефіцієнт варіації, %
Гречка	292,9	389,9	481,5	268,1	91,5	27,3
Просо	12680,1	8000,3	15506,7	29568,9	233,2	56,5

За даними таблиці 2 побудовані графіки 8 та 9, які наглядно демонструють динаміку експорту обраних нішевих культур. Максимальне значення експорту української гречки відбулося у 2019 році що склало 481,5 тис дол та вже в наступному 2020 році експорт скоротився майже в половину та склав 268,1 тис дол

Якщо розглянути динаміку експорту проса, спостерігаємо позитивну тенденцію до збільшення, починаючи з 2018 року (8 000,3 тис. дол.) до 2020 року (29 568,7 тис. дол.) експорт збільшився майже на 73%.

Очікувана інфляція в 2019 році була вища, за попередній рік. На початку року на закупівельну вартість сільгосптехніки та всі товари та технічне обладнання, що закуповується для промислових цілей, впливає зміцнення курсу гривні. Прибутки біль-

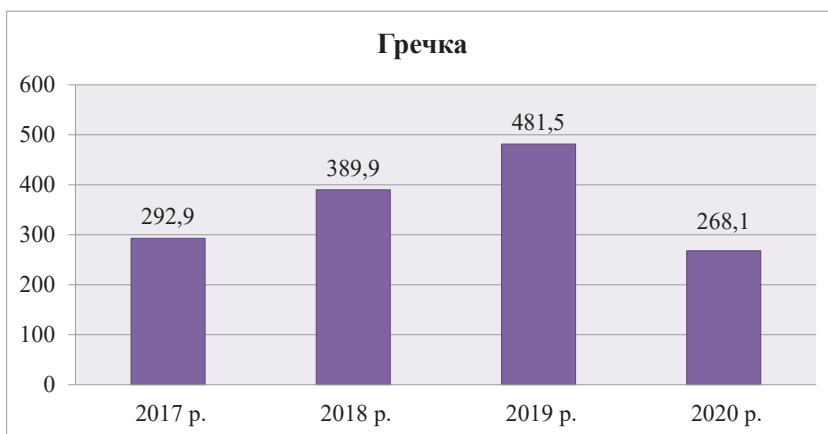

Рис. 8. Динаміка експорту гречки в Україні за період 2017–2019 рр., тис дол

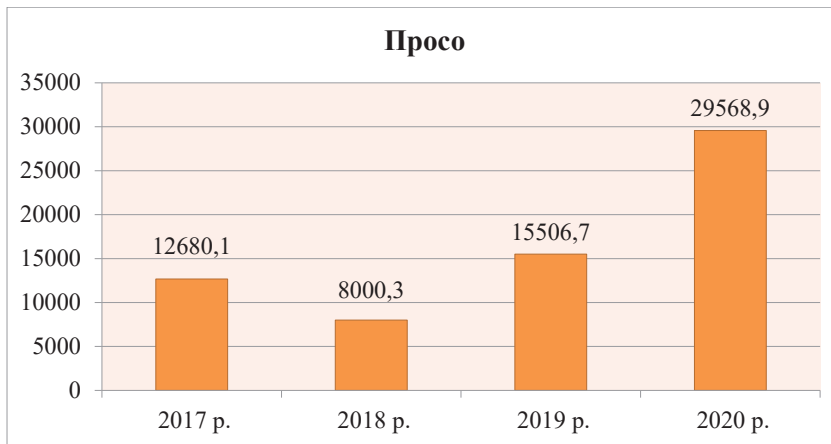

Рис. 9. Динаміка експорту гречки в Україні за період 2017–2019 рр., тис дол

шості фермерів 2019 року були вищі в результаті зниження інфляції та покращення експорту країн-членів на світовому продовольчому ринку.

На основі проведеного дослідження сучасних аспектів економічного розвитку круп'яної галузі України, нижче наведено декілька рекомендацій для поліпшення стану галузі та сприяння стабільному розвитку аграрного сектору країни:

1. Створення сприятливої інвестиційної клімату: Уряд повинен сприяти створенню сприятливих умов для інвестицій у круп'яну галузь, зокрема шляхом спрощення адміністративних процедур, надання підтримки інвесторам та стимулювання розвитку нових технологій.

2. Підтримка досліджень і розвитку: Залучення державних та приватних джерел фінансування для досліджень і розвитку нових сортів круп'яних культур, удосконалення технологій вирощування та обробки, а також впровадження інноваційних підходів.

3. Розвиток інфраструктури: Інвестування у розвиток транспортної, логістичної та зберігаючої інфраструктури для поліпшення якості та ефективності постачання круп'яних продуктів на ринок, а також забезпечення їх збереження та транспортування.

4. Підтримка ринкової конкурентоспроможності: Виробники круп'яних продуктів повинні отримувати підтримку у підвищенні якості продукції, впровадженні стандартів безпеки та якості, розвитку брендів та маркетингових стратегій для розширення експортного потенціалу.

5. Підвищення свідомості та освіти: Забезпечення доступу до освітніх та консультативних програм для фермерів та підприємців круп'яної галузі, щоб підвищити їхні знання про сучасні методи вирощування, обробки, управління бізнесом та маркетингу.

6. Розвиток кооперації та співпраці: Стимулювання співробітництва між фермерами, об'єднаннями та кооперативами для об'єднання ресурсів, спільного виробництва, маркетингу та переробки, що допоможе знизити витрати та підвищити конкурентоспроможність.

7. Підтримка екологічності та сталого виробництва: Пропаганда екологічно відповідних практик, застосування інтегрованого управління шкідниками та добривами, а також розвиток органічного виробництва в круп'яній галузі.

Ці рекомендації спрямовані на покращення економічного розвитку круп'яної галузі України, забезпечення стабільності та сприяння сталому розвитку аграрного сектору країни.

Висновки. У даній науковій статті були проаналізовані сучасні аспекти економічного розвитку круп'яної галузі України. Дослідження виявило, що круп'яна галузь має великий потенціал для розвитку, але стикається з численними викликами та перешкодами.

Серед ключових проблем, виявлених у дослідженні, можна виділити недостатню інфраструктуру, нестабільність цін, конкуренцію на зарубіжних ринках та обмежений доступ до фінансування. Однак, розвиток круп'яної галузі можливий завдяки ряду рекомендацій, які можуть сприяти поліпшенню її стану та стабільному розвитку аграрного сектору країни.

Зокрема, рекомендації включають створення сприятливого інвестиційного клімату, підтримку досліджень і розвитку, розвиток інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності продукції, підвищення освіти та свідомості фермерів, а також розвиток кооперації та співпраці у галузі.

Важливо підкреслити, що успішне реалізація цих рекомендацій потребує активної підтримки з боку уряду, бізнес-спільноти та інших зацікавлених сторін. Шлях до стабільного розвитку круп'яної галузі полягає в усуненні проблем, використанні нових технологій та інноваційних підходів, а також в постійному оновленні та адаптації до змін на ринку.

Дана стаття має важливе значення для наукової спільноти, державних органів управління та бізнесу, оскільки надає цінні рекомендації та вказівки для поліпшення економічного розвитку круп'яної галузі України, сприяючи стабільності аграрного сектору та загального економічного прогресу країни.

Список використаної літератури:

1. Аверчев О.В., Нікітенко М.П. Вирощування проса в умовах півдня України. *Таврійський науковий вісник*. № 116. С. 47–55.
2. Averchev O., Fesenko H. Analysis of economic aspects of buckwheat, panicum and rice growing and production in central and eastern europe and Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. No. 5(5). П. 213–221. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-213-221>
3. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/news/zavershuetsya-zbirannya-urozhayu-2022-namolocheno-693-mln-tonn> (дата звернення: 23.03.2023).
4. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/news/urozhaj-2022-najbilshe-grechki-na-zhitomirshchini-yachmenyu-na-odeshchini-sonyashniku-na-kirovogradshchini> (дата звернення: 25.03.2023).

References:

1. Averchev O.V., Nikitenko M.P. Vyroshchuvannia prosa v umovakh pivdnia Ukrainy. *Tavriiskiyi naukovyi visnyk*, no. 116, pp. 47–55.
2. Averchev O. & Fesenko H. (2019) Analysis of economic aspects of buckwheat, panicum and rice growing and production in central and eastern europe and Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, no. 5(5), pp. 213–221. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-213-221>
3. Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy. Available at: <https://minagro.gov.ua/ua/news/zavershuetsya-zbirannya-urozhayu-2022-namolocheno-693-mln-tonn> (accessed 23 March 2023).
4. Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy. Available at: <https://minagro.gov.ua/ua/news/urozhaj-2022-najbilshe-grechki-na-zhitomirshchini-yachmenyu-na-odeshchini-sonyashniku-na-kirovogradshchini> (accessed 25 March 2023).